

У військово-політичному контексті поняття «гібридна війна» може поєднувати широкий діапазон дій, які здійснюються противником із використанням військових і іррегулярних формувань із одночасним залученням цивільних компонентів. У роботах експертів зустрічається близьке до цього поняття «війни керованого хаосу» [1, с.26].

Цілком погоджуємось з визначенням поняття «гібридної війни» Леоновим В. В., Воровичем Б. О., Сівохою І. М. за якими це «сукупність заздалегідь підготовлених і оперативно реалізованих державою дій військового, дипломатичного, інформаційного характеру, спрямованих на досягнення стратегічних цілей» [1, с.28]. Саме дві останніх ознаки – дипломатична та інформаційна, і складають так звану несилкову взаємодію під час сучасної гібридної війни.

1. Леонов В. В., Ворович Б. О., Сівоха І. М. Війни XXI століття: технології «гібридної війни» / В. В.Леонов, Б. О.Ворович, І. М. Сівоха // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. – № 1(53). – 2015. – С. 25-31
2. Месснер Е.Э. Всемирная мятежевойна / Е. Э. Месснер// Москва; Жуковский: Кучково поле, 2004. – 511с.– (Геополитический ракурс). – ISBN 5-86090-106-2 (в пер.)
3. Юрченко Е. Мятежвійна на перспективи України/ Е.Юрченко// [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://azov.press/ukr/myatezhviyna-ta-perspektivi-ukraini>

Мотилук О., аспірант, Донецький національний університет ім. Василя Стуса (Вінниця)

ЩОДО ДОГОВОРІЗДАТНОСТІ УЧАСНИКІВ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН В КОНТЕКСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ МЕТОДІВ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

Сучасні суспільства в географічних та політичних межах конкретної держави, регіону, співдружності чи блоку, тощо, не можуть існувати як закриті і не інтегровані в світові процеси системи. Глобалізаційні та інтеграційні процеси світового масштабу, інтенсифікація суспільно-політичних та суспільно-економічних відносин вимагають постійної взаємодії національних та регіональних систем з суміжними системами одного з ними рівня а також із системами вищих порядків/рівнів. Ці тенденції є цілком актуальними і для українського суспільства, як системи, чия залученість та ступінь інтеграції в глобальні та регіональні відносини і процеси дедалі поглиблюється.

Для ефективної і паритетної взаємодії з іншими системами для національної системи (не тільки української) необхідна адаптація різноманітних внутрішніх процесів, норм, правил, стандартів до загальноприйнятих процесів, норм, правил і стандартів вищих порядків/рівнів. Прикладом такої адаптації є процес, що виражається в різних сферах економічного життя національної системи, і має зовнішній прояв в уніфікації та інтенсифікації бізнес-процесів. Загальноприйняті світові стандарти та правила, максимальне наближення до рівня яких є одним із пріоритетів кожної сучасної національної чи регіональної економіки, є орієнтиром для вдосконалення і розвитку, підняття основних показників та характеристик системи до рівня, який забезпечує конкурентні переваги та можливість ефективної

реалізації маркетингових стратегій суб'єктів господарювання. Прагнення і рух до підвищення ефективності господарської діяльності апріорі притаманне суб'єктам господарювання на будь-якому, в тому числі локальному рівні, що відображає саму суть підприємництва. Результатом такого прагнення і руху є підвищення ефективності української економіки в цілому, що є пріоритетним.

Темпи такого руху, як матеріалізація прагнення, є тим вищими, чим більш досконалий та різноманітний, але водночас сталий, прогнозований та уніфікований набір засобів для цього доступний загалом суб'єктів господарювання. Заходи, технології, методи та інструментарій, які можуть бути ефективно задіяні в реалізації прагнення до підвищення ефективності, мають бути доступними і адекватними сучасним умовам господарювання та глобальним тенденціям, про які було сказано вище.

Автор вважає, що ефективна система вирішення господарських спорів є одним із дієвих інструментів, які сприяють підвищенню ефективності функціонування суб'єктів господарювання локально а також мають реальний позитивний вплив на рівень конфліктності у суспільстві в цілому, оскільки суб'єкти ведення бізнесу не є віддільними від суспільства, в рамках якого функціонують, та, здебільшого, мають штати, сформовані із представників цього ж таки суспільства. Ефективне (тобто швидке, малозатратне і прогнозоване) вирішення господарських спорів стимулює ріст ефективності національної економіки через ріст ефективності конкретних суб'єктів господарювання. Проте, таке стимулювання відбувається також і шляхом зниження загального рівня конфліктності у суспільстві, через локальні системи, як то трудові колективи, управлінські ієрархічні структури, які існують у тісному взаємозв'язку з оточуючим суспільством.

Слід відділяти систему вирішення господарських спорів, як явище, від складової судової системи, яка здійснює господарське судочинство, адже система вирішення господарських спорів включає також і альтернативні методи такого вирішення, які часто вимагають незрівнянно менших витрат ресурсів, тому звернення до них, на відміну від звернення до системи державного правосуддя, у багатьох випадках краще задовольняє потребу сторін у ефективному вирішенні спору. Залученість до тривалих судових баталій уповільнює протікання бізнес-процесів через перерозподіл людських, фінансових та часових ресурсів на їх користь. Крім того, вирішення спору у суді важкопрогнозоване і часто має непередбачувані результати для сторін та інших його учасників. Інтереси однієї із сторін чи обох сторін часто залишаються незадоволеними, чи задоволеними не в очікуваному обсязі. Тому різні альтернативні способи вирішення господарських спорів, і медіація зокрема, стають все більш актуальними. Їх застосування дає можливість реалізації більш гнучких підходів до вирішення спорів, сприяє економії ресурсів сторін а також збереженню партнерських стосунків і господарських зв'язків.

Серед факторів, які впливають на динаміку процесів впровадження медіації, присутній такий, як адекватне нормативне регулювання різних аспектів застосування такого методу АВС. Відповідно, таке регулювання має сумнівну ефективність без попереднього ґрунтовного дослідження як досвіду впровадження медіації та інших методів АВС у інших системах/регіонах/країнах, так і особливостей системи, яка потребує регулювання. Необхідне врахування специфіки місцевих ринків, комплексу ментальних, історичних та фінансових факторів, які впливають на діяльність суб'єктів господарювання в Україні. Вони обумовлюють ряд суб'єктивних та об'єктивних факторів, таких як рівень фахової

підготовки та паттерни мислення управлінців, розвиненість механізмів прийняття рішень, рівень корпоративної культури тощо. Також доцільно враховувати прикладні, практичні аспекти, які мають місце у процесі безпосередньої діяльності спеціалістів з вирішення бізнес-спорів а також корпоративних спорів та організаційних конфліктів. Практикуючі медіатори з часом накопичують досвід, вивчення якого може надати надзвичайно цінний матеріал для наукових досліджень та висновків, що матимуть практичне значення для ефективного законодавчого регулювання. Дослідження відповідної проблематики, пов'язаної із специфікою практичного застосування медіації при вирішенні господарських спорів, має практичне і теоретичне значення.

Серед понять, якими оперують практики-медіатори, є «договороздатність», як здатність знаходити взаємовигідний консенсус при вирішенні будь-якого спору чи конфлікту. При цьому практики розрізняють різні регіони, країни та місцевості за рівнем договороздатності населення, суб'єктів бізнесу та громад і часто співвідносять її з крос-культурними факторами, які впливають на перебіг та характер конфліктів у тій чи іншій сфері. Поняття договороздатності не міститься у законодавстві України. Дефініція не визначена остаточно і серед практикуючих медіаторів. Її єдиного розуміння поки що не спостерігається серед представників медіаційної спільноти. Проте, проблематика співвідношення культурних, етнічних, політичних, історичних економічних та інших факторів, які впливають на рівень договороздатності певного суспільства, як системи, є актуальною на думку автора. Вона дотична до проблем, які входять до спектру сприйняття конфліктології, політології, етнографії, юридичної науки та психології.

Розуміння договороздатності, як явища, фактору, показника, а також сукупності аспектів, які характеризують це поняття, має на думку автора теоретичне і прикладне значення. Ефективнішим було б дослідження цього явища в комплексі - з точки зору різних галузей наукової думки, оскільки глибоке розуміння явища може надати поштовхи для розробки і впровадження різнопланових заходів, які в сукупності сприятимуть не тільки вдосконаленню системи вирішення господарських спорів через вдосконалення механізмів і шляхів застосування медіації, але і зниженню рівня конфліктності у суспільстві в цілому.

До згаданої тематики саме в розрізі дослідження договороздатності представники наукової спільноти не звертались. У працях і дослідженнях Т. Кисельової, Г. Єрмоєнко, Н. Крестовської, Л. Романадзе можна знайти згадки про деякі аспекти та фактори, що впливають на договороздатність. Однак, у дослідженнях, які наразі проведені, не приділено уваги аспекту договороздатності, що потребує опрацювання, в тому числі з точки зору визначення цінності цього поняття для розуміння глибинних суспільних процесів та використання його у побудові наукових теорій.

Вищезазначеним, на думку автора, обумовлюється необхідність глибокого наукового дослідження обраної теми. Метою дослідження є обґрунтування теоретичної та практичної цінності договороздатності, як маркера, котрий потенційно може давати підґрунтя для кращого розуміння різних суспільно-економічних, суспільно-політичних явищ і процесів, а також обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення різних аспектів правового регулювання вирішення спорів із застосуванням альтернативних методів, у тому числі медіації.

Уже поверхневий аналіз обставин і факторів, які впливають на поведінку суб'єктів господарювання при вирішенні спорів, ефективність господарської діяльності

загалом, дає уявлення про те, що поняття договороздатності слід вивчати на двох рівнях організаційних – як договороздатність конкретних індивідів, які репрезентують суб'єкта господарювання у його відносинах із зовнішнім світом, та договороздатність суб'єкта господарювання, як юридичної особи та системи. Означені рівні зазнають впливу різних факторів та характеризуються різними критеріями. На рівні індивідів (персональному рівні менеджерів, управлінців, CEO, співробітників які приймають рішення з тих чи інших питань) значний вплив мають їх культурний, освітній та кваліфікаційний рівень, а також ментальні, психологічні та національні особливості. На рівні суб'єкта господарювання, як юридичної особи, більшого значення набувають фактори правові (юридичні) та організаційні – закріплені в установчих та інших документах процедури і технології прийняття рішень, посадові обов'язки, повноваження і компетенції, аспекти корпоративної культури суб'єкта господарювання, традиції ведення бізнесу, галузеві та технологічні особливості. Тому вивчення цих рівнів прояву договороздатності буде більш ефективно здійснюватись із врахуванням їх специфіки та із застосуванням різних інструментів наукового пізнання та аналізу.

Зважаючи на викладене а також на визнану пріоритетність широкого запровадження медіації, як сучасного методу АВС, при вирішенні господарських спорів, можна сподіватись на такі результати дослідження, які нададуть конкретні рекомендації не тільки щодо законодавчого врегулювання системи вирішення господарських спорів, але і щодо системи розв'язання конфліктів у суспільстві в цілому. Позитивний вплив на якісні характеристики цих процесів може бути досягнутий на міжгалузевому рівні, оскільки остаточне розуміння дефініції ще не склалось і не відоме місце її в системі термінологічно-поняттєвій, тому важко прогнозувати, до сфери інтересів якої галузі наукової діяльності буде віднесено договороздатність.

Проте, у галузі юридичної науки доцільним є напрацювання конкретних пропозицій, зокрема щодо стимулювання на законодавчому рівні певних алгоритмів поведінки учасників господарських відносин у конфліктних ситуаціях (як то: повернення частини сплаченого судового збору у випадку укладення мирової угоди; спрощений порядок розгляду справи у випадку застосування заходів досудового врегулювання спору; розширення спектру спорів, які можуть бути реально вирішені в порядку приватного/третейського судочинства; запровадження більш досконалого і обов'язкового включення до установчих документів суб'єктів господарювання прозорих механізмів прийняття рішень тощо), які передбачають позитивний ефект при застосуванні медіації. При цьому, застосування стимулюючих регулятивних механізмів має бути тісно пов'язано з розумінням тих сфер та аспектів, де рівень договороздатності недостатній. Це буде мати наслідком підвищення ефективності ведення бізнесу а також зростання національної економіки в цілому і зниження рівня конфліктності у господарській сфері та у суспільстві.

Вищевикладені пропозиції в їх деталізованому вигляді будуть сприяти вдосконаленню практики ефективного позасудового врегулювання господарських спорів, її поширенню та запровадженню на рівні національного законодавства дієвих механізмів вирішення бізнес-спорів.

Новікова Ж. М., асистент НУ «Львівська політехніка» (м. Львів)
ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО СВІТУ